

Stockholm 2020-06-05

Infrastrukturdepartementet

Remissvar på Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförande av EU-lagstiftning på elmarknadsområdet samt för genomförande av vissa delar av det omarbetade förnybartdirektivet (Diarienummer I2020/00602/E)

Branschorganisationen Oberoende Elhandlare (OE) lämnar härmed sina synpunkter på den aktuella rapporten.

OE kan konstatera att Energimarknadsinspektionen (Ei) har haft en krävande uppgift när det gäller att implementera det mycket omfattande av EU beslutade regelverket. I stora delar är Ei:s förslag väl genomarbetat och en nödvändig justering av den svenska lagstiftningen i linje med EU:s beslut. Vi vill dock ta upp några för oss mycket viktiga frågor, där vi anser att Ei i sitt förslag gått längre än vad som framgår av EU:s direktiv, samt frågor som vi inte anser är tillräckligt klarlagda.

Det gäller :

- Kundbegreppet
- Fakturering och fakturainformation
- Brytavgifter
- Elpriskollen
- Angivande av elens ursprung
- Regelverket för aggregering och balansansvar
- Regelverket för DSO och ansvarsfördelningen mellan DSO och TSO
- Elnätsföretagens anskaffande av flexibilitets tjänster

Kundbegreppet

Elmarknadsdirektivet syftar till att säkerställa att det finns ett tillräckligt skydd på elmarknaden för konsumenter och i specifika bestämmelser också för mindre företag, vilket tydliggörs i direktivets inledning. Oberoende Elhandlare är kritiska till att Ei valt att vidga kundbegreppet till att omfatta alla elanvändare, d.v.s. allt från konsumenter till elintensiv industri. Vi menar att det är en stor skillnad mellan professionella större företagskunder som förhandlar med sina affärspartners på elområdet på samma sätt som inom andra områden och hushållskunder. Ei:s förslag att låta de konsumentskyddande bestämmelserna gälla för alla elanvändare är därför olämpligt.

Fakturering och fakturainformation

Oberoende Elhandlare anser att fakturan endast ska innehålla det som är nödvändigt för

faktureringsen. Fakturan ska inte vara en informationskanal. Blir den överlastad med information så kommer kunderna inte att orka läsa den. Övrig relevant information för kunden bör vara tillgänglig på elhandelsföretagets hemsida.

Vi är därför negativa till att det reviderade direktivet innehåller så omfattande krav på fakturainformation. Ei föreslår att fakturan ska ange en uppdelning av beloppet i komponenter. OE menar att det enligt direktivet ska vara tre huvudkomponenter: (1) energi- och leverans, (2) nät (överföring av distribution) och (3) skatter, avgifter och övriga pålagor och att detta bör framgå av det svenska regelverket.

I Ei:s förslag anges att om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten, priset eller rabatten så ska elanvändaren underrättas om detta i en faktura. Oberoende Elhandlare motsätter sig detta och menar att detta ska göras på särskilt sätt. Denna information ska inte belasta fakturan.

Oberoende Elhandlare har sedan länge framhållit att man bör undvika en detaljreglering av utformningen av avtalen med slutkunderna och att elhandlarna måste kunna utforma avtalen på ett sätt som tillmötesgår elkundernas önskemål och behov.

En elleverantör och ett nätföretag ska enligt Ei:s förslag debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal.

I direktivet särskiljer man tydligt mellan tillhandahållandet av faktureringsinformation som är baserad på faktisk förbrukning, som är viktig för att kunden ska kunna ändra sitt beteende gällande sin förbrukning, och när och hur själva betalningen av fakturan (debitering) kan ske, särskilt för hushållskunder.

Det finns idag många kunder som vill ha en "flat rate" för att jämna ut sina elkostnader över året, det vill säga att man kan sänka sina kostnader för vintermånaderna, då elkostnaderna vanligtvis är högre, och betala något mer under sommarmånaderna, då elkostnaderna är lägre. Det blir svårt att utforma en sådan produkt med Ei:s förslag som förutsätter kvartalsvis debitering på uppmätta värden.

OE menar att detta skapar en onödig begränsning av produktutbudet då det inte blir möjligt att erbjuda system för förskottsbetalning och utjämnad betalning som inte bygger på kvartalsvis debitering. Vi förespråkar istället att Ei följer direktivkravet om årsvis debitering och använder den kompletterande bestämmelsen om att reglera skyldigheten att tillhandahålla faktureringsinformation minst varje månad (var 6:e månad för icke fjärravlästa mätare). På detta vis skulle det säkerställas att kunden oavsett hur upplägget för debitering ser ut, kan följa såväl faktisk förbrukning som de kostnader som är förknippade med den faktiska förbrukningen och på så vis undvika överraskningar vid slutet av året.

Enligt Ei:s förslag ska elleverantörer och nätföretag ska erbjuda elanvändare fakturor i elektronisk form. Samtidigt sägs att elleverantörer och nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation.

Det rimliga är att man av kostnads- och miljöskäl bör utgå från elektroniska fakturor som ett normalfall och att man för att stimulera användningen av dessa tar ut en avgift för papperskopior.

OE mycket negativa till förslaget, som bl.a förbjuder elleverantörer och nätföretag att ta ut avgifter för pappersfakturor. Vi menar att det är orimligt om elleverantörer och nätföretag inte i likhet med andra företag ska kunna ta ut en avgift för pappersfakturor så att flera elanvändare i stället väljer elektroniska fakturor.

Brytavgift

Ei:s förslag reglerar möjligheten att ta ut brytavgifter av konsumenter och så kallade ”små företag” om de i förtid säger upp sitt elavtal / aggregeringsavtal. Förslaget begränsar rätten att ta ut brytavgifter till att endast gälla fasta avtalsformer och avtalsformer med priskomponenter som är kopplade till den levererade elen. I dessa fall har elhandelsföretaget rätt att ta ut en avgift som motsvarar den direkta ekonomiska förlusten.

OE anser att det är rimligt att elhandelsföretagen får ta ut en brytavgift om fastprisavtal bryts förtid på liknande sätt som det gäller för banklån som bryts före löptidens utgång.

Vi menar dock att det bör vara möjligt att ta ut brytavgifter för andra avtalskomponenter som inte följer det rörliga priset även vid avtal där elleveransen är baserad på ett rörligt pris.

Det kan gälla tilläggstjänster utöver det rörliga elpriset på elbörsen som val av energikälla eller olika former av prissäkringar vid portföljavtal. Det kan också avse kostnader som elhandlaren har haft för den specifika kunden och där påslagets beräknats med hänsyn till den avtalade löptiden.

Elpriskollen

Som OE tidigare framfört till Ei är vi positiva till att Elpriskollen utvidgas till att även omfatta ett utvidgat produktsortiment upp till 100 000 kWh, men är tveksamma till att Elpriskollen även ska omfatta näringsidkare även om direktivet säger att jämförelserna ska omfatta hushållskunder och mikroföretag med en förbrukning under 100 000 kWh. Ei har dock i sitt förslag utökat rapporteringskraven till att omfatta alla elanvändare med en årsförbrukning upp till 100 000 kWh. Vi är mycket tveksamma till denna utvidgning.

När det gäller **näringsidkare** menar vi att det inte är rimligt att Ei på Elpriskollen ska ta ett ansvar för aktörer på den kommersiella marknaden. De ankommer på dessa aktörer att själva att förhandla om leveransvillkor och priser på elmarknaden på samma sätt som de förväntas agera på andra marknader. Som direktivet är skrivet menar vi att fokus snarast borde vara att fånga upp avtal för prosumenter med anläggningar för förnybar el. Vi menar att Ei med respekt för vad som står i direktivet ändå i första hand bör fokusera på produkter för hushållskunder i Elpriskollen. Energiföretagen stöder att regeringen ges rätt att meddela föreskrifter om hur jämförelsen ska göras tydligt och på objektiva kriterier. Det i sin tur tydliggör på vilka grunder ytterligare uppgifter får föras in i Elpriskollen.

För att det ska vara meningsfullt med prisjämförelser som kan vara vägledande för hushållskunder och små näringsidkare måste de uppgifter och de produkter som presenteras på Elpriskollen definieras och avgränsas på ett sådant sätt att det blir en relevant jämförbarhet mellan olika företags produkter i den aktuella produktkategorin. Vi delar Ei:s uppfattning att jämförelserna bör göras mellan olika typkunder. Det är enligt OE viktigare att begränsa antalet produkter i Elpriskollen för att kunna garantera hög kvalitet och jämförbarhet mellan de olika företagens avtal än att sträva efter högsta möjliga täckning av alla olika avtalsformer under 100 000 kWh. Först då kommer Elpriskollen att kunna bli ett användbart verktyg för elanvändarna.

Angivande av elens ursprung

Enligt Ei:s förslag ska elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och 2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

OE är tveksamma till relevansen av att i detta sammanhang redovisa elleverantörens genomsnittliga sammansättning av energikällor. Det bör istället gälla av ursprunget för den el som inte säljs med ursprungsgarantier (residualen).

När det gäller den el som bjuds in på Nord Pool (exkl. de volymer som handlats med ursprungsmärkning på den finansiella marknaden) som används. Detta kräver att en rapportering till en myndighet som årligen fastställer den omärkta elens ursprungsmärkning.

En gemensam nordisk slutkundsmarknad aktualiserar frågan om att utforma systemet för ursprungsmärkning så att det blir transparent och konsistent och jämförbart mellan länderna i Norden och ett myndighetsansvar för att ursprungsmärkningen baseras på ursprungsgarantier för all elproduktion i Norden.

Ny lag om energigemenskaper

OE är något tveksamma till betydelsen av energigemenskaper på den svenska elmarknaden, men har inga egentliga invändningar mot Ei:s förslag till ny lag om energigemenskaper. Vi delar Ei:s bedömning om att energigemenskaper inte ska tillåtas äga egna elnät.

Ei:s förslag på regeländringar avseende aggregering

OE menar att det är angeläget att regelverket på olika sätt bidra till ökad flexibilitet på elmarknaden inte minst mot bakgrund av den ökande andelen väderberoende elproduktion och också för att motverka en onödig utbyggnad av elnäten. I det reviderade elmarknadsdirektivet införs en ny typ av tjänster och roller på elmarknaden som syftar till att möjliggöra för kunder att delta på elmarknaden genom att samla flera kunders efterfrågefleksibilitet eller elproduktion. Här avses specifikt aggregering respektive oberoende aggregatorer. Vi tror att olika former av aggregering kan bidra till en ökad flexibilitet på elmarknaden, men ser samtidigt att det kan uppkomma ett antal problem som vi inte finner helt utredda i det aktuella förslaget från Ei. Det är nödvändigt att det i olika fall med olika aggregatorer entydigt klarläggs hur balansansvaret ska hanteras. Detta är särskilt viktigt i de fall aggregatorerna inte är ett elhandelsbolag eller ingår i en energikoncern.

Enligt Ei:s förslag framgår att aggregatorns oberoende avser oberoende gentemot kundens befintliga elhandelsföretag. Om aggregatorn inte är samma juridiska person som kundens befintliga elhandelsföretag uppstår ett problem med mätning och verifiering av aggregatorns verksamhet. Utan krav på separat mätning för den oberoende aggregatorn måste beräkningsmodeller konstrueras för att "mäta" aggregatorns åtgärder, annars kan de obalanser aggregatorns aktiviteter orsakar inte hanteras i avräkningen. Ei föreslår att aggregatorer ska vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet och att detta innebär att de ska vara balansansvariga eller delegera sitt balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten. OE har ingen invändning mot detta, men det kräver att man kan beräkna den oberoende aggregatorns volymer i uttagspunkten.

Enligt Ei:s förslag behöver elanvändaren inget godkännande från tredje part för att ingå avtal om aggregering och vare sig TSO, DSO, balansansvarig eller elhandelsföretag får ta ut några avgifter eller ställa tekniska, administrativa eller andra krav på elanvändaren med anledning av aggregeringsavtalet.

OE anser därför att Ei:s förslag bör kompletteras med en skyldighet för oberoende aggregatorer att informera elanvändarens befintliga elhandelsföretag om att ett aggregationsavtal ingås. Detta för att ge det befintliga elhandelsföretaget en möjlighet att eventuellt anpassa sin kraftanskaffning och därmed minska sina obalanser.

OE menar vidare att det inte i förslaget finns en bra lösning på hur elhandelsföretag ska kompenseras för obalanser i avräkningen och obalanser som uppstår i elhandlaren kraftanskaffning, som oberoende aggregatorer orsakar. Vi tycker att det hade varit en fördel om Ei förklara denna fråga att Ei borde ha utnyttjat den möjlighet som direktivet medger för reglering av kompensationsmekanismer.

Regelverket för DSO och ansvarsfördelningen mellan DSO och TSO

Ei föreslår att det införs en ny definition för systemansvariga för distributionssystem (DSO) som man menar att alla elnätsföretag ska anses vara.

Det framgår av anslutnings-, EU 2016/631, respektive driftskoderna, EU 2017/1485, att det övergripande ansvaret fortsatt ligger hos systemansvarig för överföringssystemet (TSO), men att TSO ges rätt att ställa (tekniska) krav på anslutningar som ligger utanför deras nät.

Dessutom kan TSO, i enlighet med de nya kraven, efterfråga stödtjänster som DSO ansvarar för att möjliggöra. Därutöver anger det reviderade elmarknadsdirektivet att DSO vid behov ska ansvara för anskaffning av flexibilitetstjänster och publicering av nätutvecklingsplaner.

Det innebär i praktiken att elnätsföretagen på lägre spänningsnivåer får ett större ansvar än som hittills varit praxis i Sverige. Dock ges i direktivtexten en möjlighet för medlemsstaterna att utse, eller ålägga elnätsföretag att utse, en eller flera DSO. Denna möjlighet har Ei valt att bortse från då man anser att detta sedan tidigare är genomfört i svensk rätt. När bestämmelsen infördes 2004 angavs att alla nätkoncessionsinnehavare på region- och lokalnät, dvs samtliga innehavare av nätkoncession förutom Svenska kraftnät (Svk), ansågs vara DSO.

under vilka förutsättningar en DSO får köpa tjänster från andra DSO:er och i det andra fallet behöver regelverket tydliggöra och beskriva respektive ansvarsområde och gränserna däremellan. Ytterligare ett alternativ som bör utredas är om, och i så fall under vilka förutsättningar en DSO skulle kunna tillåtas att överlåta systemansvar till någon annan aktör. OE menar att denna nya roll innebär en så stor förändring i lokal nätens roll och att det samtidigt är så oklart hur ansvarsfördelningen ska vara mellan DSO och TSO att det kräver ytterligare utredning.

Anskaffande av flexibilitetstjänster

I direktivet framgår att anskaffandet av flexibilitetstjänster till elnätsföretag ska ske på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Detta avspeglas dock inte i Ei:s förslag till lagtext. Det måste därför enligt OE göras klart att flexibilitetstjänster ska anskaffas i enlighet med direktivkravet.

Ei föreslår att intäktsramen ska ta hänsyn till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten på så vis att det får medföra en ökning eller en minskning av intäktsramens storlek. Föreskrifter ska klargöra närmare vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamhet. OE anser att det är viktigt att intäktregleringen utformas så att den blir ett incitament för att anskaffa flexibilitetstjänster.

För Oberoende Elhandlare

Eva Edlund Lendic

Bo Lindörn